

कनकाई नगरपालिकाद्वारा प्रकाशित

कनकाई राजपत्र

खण्ड: १ सङ्ख्या: २५ प्रकाशन मिति: २०७६/१२/२८

कार्यपालिकावाट स्वीकृत मिति २०७६/०४/२८

भाग - २

स्थानीय स्वास्थ्य तथा सरसफाई कार्यविधि,

२०७६

प्रस्तावना

स्थानीयवासिन्दाहरूको आधारभूत स्वास्थ्य र सरसफाई सेवा प्रदान गर्ने कार्यमा नगरपालिकाको जिम्मेवारी प्रमुख रही आएको र सोको व्यवस्थापनमा स्पष्ट कानूनी व्यवस्था गरी कार्यसम्पादन गर्न वाञ्छनीय भएकोले, नेपालको संविधान २०७२ को धारा २२१ अनुसार सोही संविधानको अनुसूचि ८ को सुचि नं. ९ र १० का अधिकारहरूलाई कार्यान्वयन गर्न तथा स्थानीय सरकार सञ्चालन ऐन २०७४ को दफा १०२ वमोजिम कनकाई नगरपालिकाको प्रशासकीय कार्यविधि नियमित गर्ने ऐन २०७४ ले दिईएको अधिकार प्रयोग गरी कनकाई नगर कार्यपालिकाले मिति २०७६/०४/२८ मा यो कार्यविधि स्वीकृत गरी जारी गरेकोछ।

परिच्छेद -१

प्रारम्भिक

१. संक्षिप्त नाम र प्रारम्भ:

(क) यस कार्यविधिलाई स्थानिय स्वास्थ्य तथा सरसफाई कार्यविधि, २०७६ भनिने छ।

(ख) यो कार्यविधि स्थानीय राजपत्रमा प्रकाशित भए पश्चात लागू हुनेछ।

२. परिभाषा: विषय वा प्रसंगले अर्को अर्थ नलागेमा यस ऐनमा,

(क) "कार्यविधि" भन्नाले कनकाई नगरपालिकाको स्वास्थ्य तथा सरसफाई कार्यविधि २०७६ लाई सम्झनु पर्दछ।

(ख) "संघीय ऐन" भन्नाले स्वास्थ्य सम्बन्धी संघीय संसदले बनाएको ऐनलाई सम्झनु पर्दछ।

(ग) "कार्यपालिका" भन्नाले कनकाई नगरकार्यपालिका सम्झनु पर्दछ।

(घ) "सरकारी वा सामुदायिक" भन्नाले सरकारी तथा सामुदायिक स्वामित्वमा संचालन भएका स्वास्थ्य संस्थालाई सम्झनु पर्दछ।

(ङ) "नीजि" भन्नाले सेवाको सँग-सँगै नाफाको समेत उद्देश्य राखी संचालन हुने स्वास्थ्य संस्था सम्झनु पर्दछ।

(च) "ट्रस्ट वा लोक कल्याणकारी" भन्नाले ट्रष्ट वा लोक कल्याणकारी संस्थाहरू मार्फत संचालन हुने स्वास्थ्य संस्थालाई सम्झनु पर्दछ।

(छ) "व्यवस्थापन समिति" भन्नाले दफा ६ अन्तर्गत बनेका स्वास्थ्य संस्थाहरूको संचालन तथा व्यवस्थापन समितिलाई सम्झनु पर्दछ।

(ज) "अनुगमन समिति" भन्नाले सरकारी स्तरबाट संचालित अस्पताल, प्राथमिक स्वास्थ्य केन्द्र, स्वास्थ्य चौकी, आर्युविद औषधालय, आर्युविद केन्द्र, शहरी स्वास्थ्य केन्द्र तथा आधारभुत स्वास्थ्य सेवा केन्द्र लाई सम्झनु पर्दछ।

(ञ) "प्रचलित कानुन" भन्नाले नेपाल सरकारको राजपत्रमा प्रकाशित भई हाल कार्यान्वयनमा रहेका कानुनहरू साथै संघिय सरकार तथा प्रदेश सरकारले राजपत्रमा प्रकाशित गरेका कानुनहरू लाई सम्झनु पर्दछ।

स्थानीय स्वास्थ्य तथा सरसफाई कार्यविधि, २०७६

(ट) "तोकिएको वा तोकिए बमोजिम " भन्नाले यस कार्यविधि अन्तर्गत बनेका नियममा तोकिएको वा तोकिए बमोजिम सम्झनु पर्दछ।

परिच्छेद - २

आधारभूत स्वास्थ्यसेवा प्रदायक र व्यवस्थापन सम्बन्धी व्यवस्था

३. आधारभूत स्वास्थ्य सेवा प्रदायकहरू: स्थानीय स्तरमा आधारभूत स्वास्थ्य सेवा प्रदान गर्ने स्वास्थ्य सेवा प्रदायकहरू ३ (तिन) प्रकारका हुनेछन्।

(क) सरकारी वा सामुदायिक: सरकारी वा सामुदायिक स्वामित्वमा संचालन भएका अस्पताल, प्राथमिक स्वास्थ्य केन्द्र, स्वास्थ्य चौकी, आर्युवेद औषधालय, आर्युवेद केन्द्र, शहरी स्वास्थ्य केन्द्र, सामुदायिक स्वास्थ्य प्रवर्धन केन्द्र, गाउँघर क्लिनिक, खोपकेन्द्र, प्राकृतिक चिकित्सा केन्द्रहरू सरकारी वा सामुदायिक स्वास्थ्य सेवा प्रदायक निकाय हुनेछन्।

(ख) नीजि: नीजि क्षेत्र द्वारा संचालित अस्पताल, नर्सिङ होम, पोलिक्लिनिक वा क्लिनिक, प्रयोगशाला, फार्मेसीहरू नीजि स्वास्थ्य सेवा प्रदायकहरू हुनेछन्।

(ग) ट्रष्ट वा लोक कल्याणकारी संस्था: ट्रष्ट वा लोक कल्याणकारी संस्थाहरू मार्फत संचालनहुने अस्पताल, स्वास्थ्य केन्द्र, घुम्टि स्वास्थ्य क्लिनिक यस अन्तर्गत पर्दछन्।

४. स्वास्थ्य संस्थाहरूको परिभाषा र स्वास्थ्य सेवा प्रदायक आधारभूत मापदण्ड:

स्वास्थ्य सेवा प्रदायक संस्थाहरूको परिभाषा र आधारभूत मापदण्ड संघिय सरकारले निर्धारण गरे बमोजिम हुने छ।

५. स्वास्थ्य सेवा व्यवस्थापन तथा अनुगमन समिति गठन, काम, कर्तव्य र अधिकार

(१) नगरपालिकाभित्र रहेका स्वास्थ्य संस्थाहरूको रेख देख र अनुगमन गर्न स्थानिय स्वास्थ्य सेवा व्यवस्थापन तथा अनुगमन समिति गठन गरीने छ। यस समितिको गठन यस प्रकार हुने छ:

(क) नगर प्रमुख वा निजले तोकेको नगर कार्यपालिका सदस्य - अध्यक्ष

स्थानीय स्वास्थ्य तथा सरसफाई कार्यविधि, २०७६

- (ख) स्वास्थ्य तथा सरसफाई क्षेत्रमा कार्य गरिरहेका विज्ञहरु मध्येबाट प्रत्येक २ वर्षमा परिवर्तन हुनेगरी कार्यपालिकाले तोकेको १ जना - सदस्य
- (ग) आमा समुह र महिला स्वास्थ्य स्वयंसेविका सञ्जाल मध्ये बाट कम्तिमा एक जना दलित महिला पर्ने गरी कार्यपालिकाले तोकेको २ जना - सदस्य
- (घ) स्वास्थ्य संस्था व्यवस्थापन समितिका अध्यक्षहरु मध्ये नगर प्रमुखबाट मनोनित १ जना - सदस्य
- (ङ) नगरपालिका भित्रका स्वास्थ्य संस्थाहरुमध्ये बाट नगर प्रमुखले मनोनयन गरेको व्यक्ति एकजना - सदस्य
- (च) नगरपालिकाको जनस्वास्थ्य फोकल पर्सन र अस्पतालको मेडिकल अफिसर २ जना - सदस्य
- (छ) स्वास्थ्य तथा सरसफाई शाखा प्रमुख - सदस्य सचिव
- (२) स्वास्थ्य सेवा व्यवस्थापन तथा अनुगमन समितिको काम, कर्तव्य र अधिकार देहाय अनुसार हुनेछ।
- (क) आफ्नो कार्यक्षेत्र भित्रको स्वास्थ्य तथा सरसफाई योजना तयार पार्ने।
- (ख) नगरपालिका क्षेत्र भित्र स्वास्थ्य संस्था संचालनको लागी अनुमति, स्वीकृति, सम्बन्धि नगरपालिकालाई आवश्यक राय प्रदान गर्ने।
- (ग) स्वास्थ्य संस्था संचालन तथा व्यवस्थापन समितिलाई आवश्यक निर्देशन दिने, सजक र जागरुक बनाउने।
- (घ) स्वास्थ्य संस्थाहरुको लागी आवश्यक श्रोत साधन जुटाउने र परिचालन गर्ने गराउने।
- (ङ) स्वास्थ्य संस्थाहरुको सुपरीवेक्षण तथा अनुगमन गर्ने गराउने।
- (च) स्वास्थ्य विशेषज्ञ र स्वास्थ्य सेवा प्रादयकहरुको सुची अद्यावधिक तथा प्रकाशन गर्ने।
- (छ) स्वास्थ्य सेवाको पहुँच भन्दा टाढा रहेका समुदायको पहिचान गरी सबैका लागी स्वास्थ्यसेवा सुनिश्चित हुने प्रवन्ध गर्ने।

- (ज) नगरपालिकालाई स्वास्थ्य तथा सरसफाई क्षेत्रमा आवश्यक सुझाव र सल्लाह दिने।
 (झ) तोकिए बमोजिम अन्य कार्यहरू गर्ने।
 (ञ) नगरपालिका स्वास्थ्य शाखा प्रमुख तथा फोकल पर्सनको लागि कार्यपालिकाले सिफारिस गर्ने।

६. स्वास्थ्य संस्था संचालन तथा व्यवस्थापन समितिको गठन, काम, कर्तव्य र अधिकार

- (१) सरकारी तथा सामुदायिक अस्पताल, स्वास्थ्य चौकी, शहरी स्वास्थ्य केन्द्र तथा सामुदायिक स्वास्थ्य प्रवर्धन केन्द्र संचालन तथा व्यवस्थापनको लागि देहाय बमोजिमको स्वास्थ्य संस्था संचालन तथा व्यवस्थापन समिति रहने छ। नगरपालिका भित्रका सम्पूर्ण स्वास्थ्य संस्थाहरूको संरक्षक नगर प्रमुख रहने व्यवस्था गरीएको छ।
- (क) सरकारी तथा सामुदायिक अस्पताल संचालन तथा व्यवस्थापन समितिको गठन:
- (१) नगर प्रमुखले तोकेको व्यक्ति - अध्यक्ष
 (२) स्वास्थ्य तथा सरसफाई क्षेत्रमा अनुभव प्राप्त गरेका स्थानीय समाजसेवी बुद्धिजीविहरू मध्ये संरक्षक बाट मनोनित महिला १ जना - उपाध्यक्ष
 (३) अस्पताल रहेको वडाको वडा अध्यक्ष वा निजले वडा समिति सदस्य मध्येबाट एक - सदस्य
 (४) स्वास्थ्य तथा सरसफाई क्षेत्रमा कामगरीरहेका विज्ञहरू मध्येबाट कार्यपालिकाले तोकेको एक जना - सदस्य
 (५) स्वास्थ्य तथा सरसफाई शाखा प्रमुख - सदस्य
 (६) स्वास्थ्य क्षेत्रमा क्रियासिल मध्ये सम्बन्धित वडा समितिले मनोनित महिला एक जना - सदस्य
 (७) स्वास्थ्य संस्था रहेको वडाको माध्यमिक विद्यालयको प्रधानाध्यापकहरू मध्ये वडा समितिबाट मनोनित १ जना - सदस्य
 (८) महिला स्वास्थ्य स्वयंसेविकाहरू मध्येबाट कार्यपालिकाले तोकेको एक जना - सदस्य
 (९) अस्पताल प्रमुख/मेडिकल सुपरीटेन्डेन्ट - सदस्य सचिव
- (ख) आर्युवेद औषधालय संचालन तथा व्यवस्थापन समितिको गठन:
- स्थानीय स्वास्थ्य तथा सरसफाई कार्यविधि, २०७६

- (१) नगर प्रमुखले तोकेको व्यक्ति - अध्यक्ष
- (२) स्वास्थ्य तथा सरसफाई क्षेत्रमा अनुभव प्राप्त गरेका स्वास्थ्य संस्था रहेको वडाका समाजसेवी वृद्धीजिविहरु मध्ये नगर कार्यपालिकाबाट मनोनित १ जना - उपाध्यक्ष
- (३) सम्बन्धित वडामा रहेका माध्यमिक विद्यालयका प्र.अ.हरु मध्येबाट नगरपालिकाले मनोनित गरेको १ जना - सदस्य
- (४) स्थानिय व्यापार संघको प्रतिनिधि १ जना - सदस्य
- (५) स्थानिय लब्ध प्रतिष्ठित स्वास्थ्य क्षेत्रका जानकार महिलाहरु मध्येबाट संरक्षक वाट मनोनित १ जना - सदस्य
- (६) सम्बन्धित वडाको वडा सचिव - सदस्य
- (७) स्वास्थ्य संस्था प्रमुख - सदस्य - सचिव
- (ग) स्वास्थ्य चौकी, शहरी स्वास्थ्य केन्द्र, सामुदायिक स्वास्थ्य प्रर्वधन केन्द्र संचालन तथा व्यवस्थापन समितिको गठन:
- (१) सम्बन्धित वडाको वडाअध्यक्ष - अध्यक्ष वा निजले तोकेको वडासदस्य
- (२) स्वास्थ्य तथा सरसफाई क्षेत्रमा अनुभव प्राप्त गरेका स्वास्थ्य संस्था रहेको वडाका समाजसेवि वृद्धीजिविहरु मध्ये संरक्षक बाट मनोनित १ जना - उपाध्यक्ष
- (३) सम्बन्धित वडाको वडा सचिव - सदस्य
- (४) सम्बन्धित वडा भित्र वसोवास गर्ने समाजसेवि, व्यवसायी, उद्योगपति, लब्धप्रतिष्ठीत स्वास्थ्य क्षेत्रका जानकार व्यक्तिहरु मध्येवाठ स्वा.सं. व्यवस्थापन समितिले मनोनित गरेको १ जना महिला सहित ३ जना सदस्य
- (५) स्वास्थ्य संस्था प्रमुख - सदस्य सचिव
- (ग) स्वास्थ्य संस्था संचालन तथा व्यवस्थापन समितिको कार्यकाल ३ बर्षको हुनेछ।
- (२) स्वास्थ्य संस्था ब्यवस्थापन समितिका काम कर्तव्य निम्नानुसार हुनेछन:
- (क) आफ्नो स्वास्थ्य संस्थाको वार्षिक योजना बनाई सम्बन्धित वडा समिति मार्फत नगरपालिकामा पेश गर्ने।

- (ख) व्यवस्थापन समितिको नियमित बैठक गर्ने, स्वास्थ्य संस्थामा परेको समस्याहरूको समाधानको लागि आवश्यक कार्य गर्ने।
- (ग) वार्षिक समीक्षा, सामाजिक परीक्षण जस्ता मूल्याङ्कनका कार्यक्रम संचालन गर्ने।
- (घ) सम्बन्धित स्वास्थ्य संस्थाका कर्मचारीको प्रभावकारी परिचालनको लागि सहजिकरण गर्ने।
- (ङ) स्वास्थ्य घुम्ति शिविरहरू राख्न सम्बन्धित निकायहरूमा समन्वय गर्ने तथा व्यवस्थापन गर्ने।
- (च) केन्द्र, प्रदेश र स्थानीय सरकारले चलाएका स्वास्थ्य सम्बन्धि कार्यक्रम तथा अभियानहरू लाई सफल पार्न आवश्यक कार्य गर्ने।
- (छ) स्वास्थ्य संस्थाको नियमित अनुगमन तथा सुपरिवेक्षण गर्ने।
- (ज) स्वास्थ्य संस्था व्यवस्थापन समितिका अन्य काम, कर्तव्य तोकिए बमोजिम हुनेछन।

७. बैंक खाता संचालन:

हरेक स्वास्थ्य संस्थाले बैंक खाता खोल्न सक्नेछन।

- (१) स्वास्थ्य संस्थाको बैंक खाता व्यवस्थापन समितिको अध्यक्ष र सदस्य सचिवको संयुक्त दस्तखतबाट संचालन हुनेछ।
- (२) उपदफा (१) बमोजिमको लेखा व्यवस्थापन र लेख परीक्षण नगरपालिकाले तोकिए बमोजिम हुनेछ।

परिच्छेद ३

स्वास्थ्य संस्था स्थापना र सञ्चालन सम्बन्धी मापदण्ड

८. अस्पताल तथा स्वास्थ्य संस्था सञ्चालन मापदण्ड:

- (१) अस्पताल: नगरपालिका आफैले तोकिएको मापदण्डमा २५ शैयासम्म क्षमताको अस्पताल संचालन गर्न सक्नेछ। यस्तो अस्पताल संचालन गर्न नगरपालिकाले अस्पताल संचालन नियमावली तयार गरि संचालन गर्नेछ।

(२) स्वास्थ्य चौकी/शहरी स्वास्थ्य केन्द्र/आधारभूत स्वास्थ्य सेवा केन्द्र: नगरपालिकाले प्रत्येक वडामा (नगर अस्पताल रहेको स्थान भन्दा ५ कि.मि. भन्दा बढी दुरी भएका स्वास्थ्य चौकीहरूमा बर्थिङ सेन्टर सहित) स्वास्थ्य संस्था संचालन गर्ने छ। जनसंख्याको अनुपातमा कम्तिमा देहायका पूर्वधार पुरा गरि स्वास्थ्य संस्था संचालन गर्नुपर्नेछ।

(क) जनशक्ति: नेपाल सरकारले कर्मचारी समायोजन गर्दा तयार पारेको खाका तथा तहगत प्रणाली अबलम्बन गरी कर्मचारी व्यवस्थापन गरिने छ। नयाँ खोल्ने स्वास्थ्य संस्थाहरूमा सहायक पाँचौ तहको हे.अ. सहित कम्तिमा चार जना (१ जना सहायक चौथो अ.हे.व, १ जना सहायक चौथो अ.न.मी.) र का.स. १ जना सहित कर्मचारी व्यवस्था गरिने छ। यो संख्या जनघनत्वको आधारमा नगरपालिकाले थप गर्न सक्नेछ। बर्थिङ सेन्टरका लागि नर्सिङ कर्मचारी र का.स.थप व्यवस्था गरिने छ साथै २४ घण्टे उपचार सेवा सहितको स्वास्थ्य चौकी सञ्चालन का लागि थप जनशक्तिको दरवन्दी नभएका स्वास्थ्य संस्थाहरूमा करार सेवा वा ज्यालादारीमा कर्मचारी व्यवस्थापन गरीनेछ।

(ख) भवन कोठा: नेपाल सरकारले तय गरेको मापदण्ड अनुसारको प्रशासन कक्ष, औषधी भण्डार तथा वितरण कक्ष, प्राथमिक उपचार कक्ष जस्ता सुविधा सहितको भवनको व्यवस्थापन गरिनेछ।

(ग) उपकरण: प्राथमिक उपचारका आधारभूत उपकरणहरूको व्यवस्था गरिने छ।

(३) नगरपालिका क्षेत्र भित्र जडबुटी, प्राकृतिक चिकित्सा,योग,ध्यान लगायतका रोकथाममुलक र वैकल्पिक चिकित्सा सेवाको प्रवर्द्धनका लागि समुदाय वा टूट्टहरूसँगको साझेदारीमा वा नगरपालिका आफैले कम्तिमा एउटा आयुर्वेद तथा प्राकृतिक चिकित्सा केन्द्रको स्थापना र सञ्चालन गर्नुपर्नेछ।

९. निजी क्षेत्रले अस्पताल संचालन गर्न सक्ने

(१) नगरपालिका क्षेत्रभित्र निजी क्षेत्र तथा टूट्ट वा लोक कल्याणकारी संस्थाद्वारा अस्पताल संचालन गर्नचाहेमा २५ शैया सम्मको संचालन अनुमति नगरपालिकाले दिन सक्नेछ।

- (२) उपदफा (१) बमोजिम अस्पताल संचालन गर्न चाहने निकायले अनुमतिको लागि तोकिएको ढाँचामा नगरपालिकामा निवेदन दिनुपर्नेछ।
- (३) स्वास्थ्य सेवा तथा सरसफाई अनुगमन समितिले प्राप्त निवेदन उपर छलफल तथा आवश्यक अनुगमन गरी तोकिएको मापदण्ड पुरा गरेमा अस्पताल संचालनको स्वीकृती प्रदान गर्न सक्ने गरी आशय पत्र प्रदान गर्न नगर कार्यपालिकालाई सिफारिस गर्नेछ।
- (४) उपदफा (३) को आधारमा नगर कार्यपालिकाले तोकिएको समय भित्र मापदण्ड पुरा गरेमा अस्पताल संचालनको स्वीकृत प्रदान गर्न सकिने प्रकारको आशय पत्र प्रदान गर्नेछ।
- (५) तोकिएको समयसीमा भित्र यसै ऐन बमोजिम तोकिएको पूर्वाधार तयार गरी स्वीकृतीका लागि नगर कार्यपालिकामा निवेदन दिनुपर्नेछ।
- (६) उपदफा (५) बमोजिमको निवेदन उपर आवश्यक अनुगमन गरी तोकिएकोमापदण्ड पुरा गरेको ठहर भएमा अस्पताल संचालनको अनुमती प्रदान गर्न सक्नेछ।
- १०. अस्पताल संचालन गर्न आवश्यक मापदण्ड:** नगरपालिकाको स्वीकृतीमा संचालन हुने २५ बेड सम्मको अस्पतालहरूले देहाय अनुसारको मापदण्ड पुरा गर्नुपर्नेछ।
- (१) जनशक्ति: कम्तिमा ४ जना एम.डी. डाक्टर, कम्तिमा ५ जना एम.वि.वि. एस डाक्टर, कम्तिमा ५ जना हे.अ., ६ जना स्टाफ नर्स, कम्तिमा ४ जना ल्याव टेक्निसियन र आवश्यक मात्रमा सहायक र सहयोगी स्वास्थ्यकर्मीहरू।
- (२) भवन तथा कोठा: नेपाल सरकारको मापदण्ड अनुसारको दर्ताचलानी, बहिरंगसेवा, इमर्जेन्सी कक्ष, प्रयोगशाला, भर्ना भएका विरामी राख्ने क्याबिन, नर्सिङ कक्ष, प्रशासन (२) भवन तथा कोठा: नेपाल सरकारको मापदण्ड अनुसारको दर्ताचलानी, बहिरंगसेवा, इमर्जेन्सी कक्ष, प्रयोगशाला, भर्ना भएका विरामी राख्ने क्याबिन, नर्सिङ कक्ष, प्रशासन कक्ष, पार्किङ सहितको भवन।
- (३) उपकरण र पूर्वाधार: सडक नेटवर्कले जोडिएको, एम्बुलेन्स सेवाको उपलब्धता, विरामी राख्ने बेड र लाइफ सपोट सिष्टम, २४ घण्टा विद्युत र खानेपानि सेवा भएको अक्विजनको व्यवस्था चिकित्साजन्य फोहोरमैला व्यवस्थापनको प्रणाली भएको हुनुपर्नेछ।
- स्थानीय स्वास्थ्य तथा सरसफाई कार्यविधि, २०७६ ९

(४) अस्पतालको भवन पार्किङ र खुल्ला क्षेत्रको लागी तोकिएवमोजिमको प्रयास जग्गा जमिन भएको हुनु पर्नेछ।

(५) अस्पताल संचालन सम्बन्धि अन्य मापदण्ड तोकिए बमोजिम हुनेछ।

११. पोलिक्लिनिक संचालन अनुमति: (१) नगरपालिकाले आफ्नो कार्यक्षेत्रमा कुनै व्यक्ति वा संस्थाले पोलिक्लिनिक संचालन गर्न चाहेमा तोकिएको मापदण्ड पुरा गरी स्वीकृत लिनुपर्नेछ।

(२) पोलिक्लिनिकमा विरामी जाँच्ने डाक्टरको विवरण, सञ्चालकको विवरण सञ्चालन हुनेस्थान र उपलब्ध हुने सेवाको विवरण खोली नगरपालिका समक्ष निवेदन दिनुपर्नेछ।

१२. प्रयोगशाला वा ल्याबोरेटारी संचालन: व्यक्ति वा कुनै संस्थाले प्रयोगशाला वा ल्याबोरेटारी संचालन गर्न चाहेमा वडाको सिफारिस सहित देहाय बमोजिमको विवरण सहित नगरपालिकाबाट स्वीकृत लिनुपर्नेछ।

(१) संचालकको विवरण र नागरिकताको प्रमाणपत्र।

(२) प्रयोगशाला वा ल्याबोरेटारी संचालन गर्ने स्थान प्रमाणित भएको कागजात।

(३) रेडियोलोजी वा प्याथोलोजी विषयमा न्युनतम ३ वर्ष अध्ययन गरेको व्यक्तिको प्रमाणपत्र र काम गर्ने इच्छुक भएको पत्र।

(४) ल्याबमा उपलब्ध हुने परीक्षणको प्रकार।

(५) प्रयोगशाला संचालन सम्बन्धि अन्य मापदण्ड तोकिए बमोजिम हुनेछ।

१३. फार्मसी संचालनको अनुमति:

(१) नगरपालिका क्षेत्रभित्र फार्मसी संचालन गर्न चाहेमा नगरपालिकाबाट अनुमती लिनुपर्नेछ।

(२) आधारभूत फार्मसी शिक्षा विषयमा न्युनतम ३ वर्ष अध्ययन गरेको व्यक्ति, सञ्चालन गर्ने स्थान, विक्रि वितरण गर्ने औषधीका प्रकारहरू र प्राथमिक उपचार सेवाको विवरण आवेदनमा खुलाउनु पर्ने।

(३) फार्मैसी सञ्चालनमा रहने मुख्य सञ्चालक र सहायक कर्मचारीहरूको विवरणहरू शैक्षिक प्रमाणपत्र नागरिकता र हालको बसोबास ठेगाना प्रमाण भएको कागजात र बडा कार्यलयको सिफारिस साथ आवेदन पेश गर्नु पर्नेछ।

(४) प्राप्त विवरण सहितको आवेदन बमोजिम फार्मैसी संचालनको अनुमती दिन सक्ने छ।

(५) फार्मैसी संचालन सम्बन्धि अन्य मापदण्ड तोकिए बमोजिम हुनेछ।

१४. मापदण्ड पुरा नगरेमा सजाय हुने:

(१) स्वास्थ्य संस्था प्रयोगशाला फार्मैसी जस्ता स्वास्थ्य सेवा संचालनको स्वीकृति लिदा तोकिएको मापदण्ड पुरा नभएको तर झुक्याएर विवरण दिएको वा अस्थायी रूपमा मापदण्ड पुरा गरेको पाइएमा अनुगमन समितिले अनुगमन गरी सचेत गराउने जरिवाना गराउने तथा स्वीकृती खारेजको लागी नगरपालिकामा सिफारीस गर्नसक्नेछ।

(२) प्रयोगशालामा तालिम प्राप्त ल्याव टेक्निसियन बाहेक व्यक्तिले रगत दिशापिसाब खकार लगायतको परिक्षणमा संलग्न भएको पाईएमा त्यस्तो प्रयोगशाला बन्द गराउन सक्ने, सञ्चालकलाई कालोसुचीमा राखि सोको आमजनतालाई जानकारी दिइने।

(३) फार्मैसी को हकमा दर्तावाला सञ्चालक र सहयोगी बाहेक अरुले औषधी बेचेको पाइएमा सचेत गराउने, जरिवना देखि अनुमति खारेज गर्न सकिने।

१५. सहूलियत र छुटको ब्यवस्था गर्नुपर्ने:

निजी लगानी र ट्रष्ट मार्फत सञ्चालनमा आएका स्वास्थ्य संस्थाहरूले स्वास्थ्य परिक्षणका क्रममा लाग्ने शुल्क नगर पालिकाको सिफारिसमा निश्चित प्रतिशत सेवाग्राहीहरूका लागी छुट वा मिनाह दिनुपर्नेछ।

१६. सेवाको अधिकतम शुल्क तोक्न सक्ने:

नगरपालिका क्षेत्र भित्र संचालित अस्पताल, नर्सिङ होम, पोलिक्लिनिक वा क्लिनिक, प्रयोगशाला, फार्मैसीहरूले दिइने सेवाहरूको अधिकतम शुल्क नगरपालिकाले निर्धारण गर्न सक्ने छ।

१७. स्वास्थ्य संस्था नविकरण:

(१) यो ऐन प्रारम्भ हुनु अघि नेपाल सरकारका विभिन्न निकाय/कार्यलयबाट स्विकृति लिई यस नगरपालिकामा निजि क्षेत्र द्वारा संचालित अस्पताल, नर्सिङ गरेमा तोकिएको दस्तुर लिई नविकरण गर्न सकिनेछ।

(२) स्वास्थ्य संस्था नविकरण सम्बन्धि अन्य व्यवस्था तोकिए वमोजिम हुनेछ।

परिच्छेद ४

स्वास्थ्यकर्मी तथा स्वास्थ्य स्वयंसेवा सम्बन्धी व्यवस्था

१८. स्वास्थ्यकर्मीको व्यवस्थापन: नगरपालिका भित्रका सामुदायीक स्वास्थ्य संस्थाहरू मार्फत आधारभुत स्वास्थ्य सेवा प्रवाहका लागि ४ प्रकारका स्वास्थ्यकर्मीहरू रहनेछन।

(१) स्थायी: नेपाल सरकारको स्वास्थ्य सेवाबाट समयोजन भई आएका स्वास्थ्यकर्मीहरू

(२) करार: स्थानिय माग र बिशिष्टताका आधारमा नगरपालिका मार्फत करार सेवामा भर्ना गरिएका स्वास्थ्यकर्मीहरू।

(३) अभ्यासकर्ता: स्थानिय स्तरमा खुलेका स्वास्थ्य अध्ययन संस्थानमा अध्ययनरत विद्यार्थीहरू एवं नगरपालिकाको आंशिक वा पुर्ण छात्रावृत्तिमा अन्यत्र गई स्वास्थ्य शिक्षा अध्ययन गरेका विद्यार्थीहरूलाई अभ्यासकर्ता स्वास्थ्यकर्मीको रूपमा नगरपालिकाले भर्ना गर्न सक्ने छ। यस्ता अभ्यासकर्तालाई वढिमा १ वर्षको लागि भर्ना गर्न सकिनेछ।

(४) स्वास्थ्य अभियानकर्ता र स्वयंसेविका।

१९. अभियानकर्ता/स्वास्थ्य स्वयंसेविकाको ब्यवस्था: स्वास्थ्य सेवालालाई घरघरको पहुँचमा पुर्याउन र जनचेतना फैलाउन नगरपालिकाले पुरुष स्वास्थ्य अभियानकर्ता र महिला स्वास्थ्य स्वयंसेविकाहरू नियुक्त गर्न सक्नेछ।

(१) महिला स्वयंसेविका र पुरुष अभियानकर्ताहरू नियुक्तिका लागि २१ वर्ष पुरा भई ४० वर्ष ननाघेको शैक्षिक योग्यता न्युनतम एस.ई.ई. अध्ययन पुरा गरेको सम्बन्धित वडाको विवाहित नागरिक हुनुपर्नेछ।

- (२) एउटा वडामा अधिकतम संख्या ५ हुने गरी औसत प्रति २००० जनसंख्याको लागि १ जना महिला स्वास्थ्य स्वयंसेविका र वडामा अधिकतम २ जना हुनेगरीफ औषत ५००० जनसंख्याको लागि १ जना पुरुष अभियानकर्ताको सिफारिस वडा समितिले नगरपालिका समक्ष गर्न सक्नेछ। महिला स्वास्थ्य स्वयंसेविका र अभियानकर्ताहरू जनसंख्या र भौगोलिक क्षेत्रको आधारमा एउटा वडामा वढीमा ७ जना हुनेछन।
- (३) महिला स्वास्थ्य स्वयंसेविका र अभियानकर्ताहरूले आधारभुत स्वास्थ्य सम्बन्धी ३० दिनको तालिम प्राप्त गरेको हुनु पर्नेछ। तालिम निर्देशिका स्वास्थ्य मन्त्रालय, स्वास्थ्य सेवा विभाग र नगर स्वास्थ्य शाखाले तयार पारी लागु गर्न सकिनेछ। नगरपालिका र स्वास्थ्य संस्थाहरूले आवश्यकता अनुसार तालिम अभिमुखीकरण प्रदान गर्नेछ।
- (४) यस भन्दा पहिले देखि नै कार्यरत महिला स्वयंसेविकाहरू मध्ये निरक्षर र ६० वर्ष उमेर पुगेकालाई प्रोत्साहन भत्ताको व्यवस्था गरि बिदाई गरिने छ। र नयाँ नियुक्ती गर्दा कम्तिमा एस.ई.ई. वा सो सरह उतिर्णलाई मात्र नियुक्ति दिइनेछ।

२०. स्वास्थ्यकर्मीको सेवा सुविधा:

- (१) स्थायी स्वास्थ्यकर्मी: नेपाल सरकारले तोकेको स्केल बमोजिम तलब, भत्ता र स्थानीय नगर कार्यपालिकाले तोके बमोजिमको अन्य सेवा सुविधा।
- (२) करार स्वास्थ्यकर्मी: प्रचलित तलब स्केल वा दुई पक्षबिचको समझदारीमा भएको करार सम्झौता बमोजिमको सेवा सुविधा उपलब्ध गराउन सकिनेछ।
- (३) अभ्यासकर्ता स्वास्थ्यकर्मी: निर्वाह भत्ताको निती बनाई लागु गराईनेछ।
- (४) स्वयंसेविका: पोशाक, वार्षिक रुपमा सञ्चार खर्च, स्वास्थ्य संस्थालाई आवश्यकता परेको बखत काममा खटाइएमा सो दिनको पारिश्रमिक, स्वास्थ्य सेवा सम्बन्धी अभियानमा खटाइएको समयमा दिइने पारिश्रमिक जस्ता सुविधाहरू उपलब्ध गराउन सकिनेछ।
- (५) स्वयंसेविका तथा स्वास्थ्यकर्मीलाई थप प्रोत्साहन भत्ता नगरपालिकाले व्यवस्था गर्ने छ। स्वास्थ्य प्राविधिक कर्मचारीहरूलाई जोखिम भत्ता, लगायत जोखिम युक्त कार्यका लागी तोकीए बमोजिम भत्ताको व्यवस्था।

२१. स्वास्थ्यकर्मीको दरवन्दी निर्धारण र नियुक्ति: सामुदायीक वा सरकारी स्वामित्वका स्वास्थ्य संस्थाहरूमा आवश्यक स्वास्थ्यकर्मीको दरवन्दी नगर कार्यपालिकाले निर्धारण गर्नेछ।

(१) दरवन्दी अनुसारका पदहरूमा नेपाल सरकारबाट समायोजन भई आएका स्थायी स्वास्थ्यकर्मीहरू रहनेछन। समायोजन भई नआएका वा समायोजन भई नआउने दरवन्दीहरूको हकमा नगरपालिकाले करारमा स्वास्थ्यकर्मी नियुक्ति गर्न सक्नेछ।

(२) स्वास्थ्य संस्थामा कायम भएको रिक्त दरवन्दी पदमा करार नियुक्ति गर्नु पर्ने भएमा करार नियुक्ति सम्बन्धी व्यवस्था देहाय बमोजिमको छनौट समितिबाट हुनेछ।

(क) नगरपालिकाको प्रमुख प्रशासकीय अधिकृत-संयोजक

(ख) नगर कार्यपालिकाले तोकेको कम्तीमा स्नातक उत्तिर्ण १ जना विज्ञ-सदस्य

(ग) नगर पालिकाको स्वास्थ्य शाखा प्रमुख -सदस्य

(३) छनौट समितिले कार्यविधि बनाई कार्यविधि बमोजिम नियुक्तिका लागि कर्मचारी छनौट गर्नेछ।

२२. कर्मचारी सरुवा, काज र विदा

(१) स्थायी स्वास्थ्यकर्मी हकमा समायोजन पश्चात तोकीएको समय अवधी पुरा भएपछी र अन्य स्वास्थ्यकर्मी को हकमा विशेष परिस्थिती बाहेक न्यूनतम २ वर्ष एउटै स्वास्थ्य संस्थामा कार्य गरेपछि मात्र सरुवा गरिनेछ।

(२) विशेष अबस्थामा बाहेक न्यूनतम २ वर्ष एकै स्वास्थ्य संस्थामा कार्यरत स्थायी कर्मचारीले अर्को स्वास्थ्य संस्थामा सरुवा हुन चाहेमा नगरपालिकामा सरुवाका लागि निवेदन दिन सक्नेछन। यसरी प्राप्त निवेदनका आधारमा नगरपालिकाको स्वास्थ्य शाखाको सिफारिसमा न.पा.ले. आफ्नो क्षेत्र भित्रका कुनै पनि स्वास्थ्य संस्थामा सरुवा गर्न सक्नेछ।

(३) विशेष अवस्थामा भन्नाले निज सो संस्थामा रहन नसक्ने, विषयगत दरवन्दी आवश्यक नरहेको, स्वास्थ्य समस्या, पतिपत्नी सँगै रही सेवा गर्न पाउने अवस्था वा अन्य चित्तबुझ्दो कारण समेत बुझिनेछ।

स्थानीय स्वास्थ्य तथा सरसफाई कार्यविधि, २०७६

(४) उपदफा १ र २ मा जुन सुकै कुरा लेखिएको भएतापनि नगरपालिकाले स्वास्थ्य शाखाको सिफारिसमा स्वास्थ्यकर्मीहरू (स्थायी, करार, ज्यालादारी आदी) लाई आवश्यकता अनुसार नगर क्षेत्र भित्रका दफा ३ (क) बमोजिमका सेवा प्रदायक स्वास्थ्य संस्थाहरूमा कामकाज गर्ने गरि खटाउन सक्नेछ।

२३. कार्यसम्पादन करार गर्नुपर्ने: स्वास्थ्य सेवालाई प्रभावकारी बनाउन देहाय बमोजिम कार्यसम्पादन करार सम्झौता प्रकृया अवलम्बन गर्नु पर्नेछ।

(१) नगरपालिका प्रमुखको रोहवरमा प्रमुख प्रशासकीय अधिकृतले स्वास्थ्य शाखा प्रमुख सँग, स्वास्थ्य शाखा प्रमुखले स्वास्थ्य शाखाका अरु कर्मचारी र स्वास्थ्य संस्थाका प्रमुखहरू सँग तथा स्वास्थ्य संस्थाका प्रमुखहरूले अन्य कर्मचारीहरू सँग कार्य सम्पादन करार सम्झौता गरिनेछ।

(२) कार्यसम्पादन करार सम्झौता १ वर्षको हुनेछ। सम्झौता अनुसार काम भए नभएको मूल्यांकन प्रमुख प्रशासकीय अधिकृतले आर्थिक वर्षको अन्त्यमा कार्यपालिका समक्ष पेश गर्नुपर्नेछ।

(३) वार्षिक कार्य सम्पादन करारका सूचकहरू निर्धारण गर्ने कार्य स्वास्थ्य सेवा व्यवस्थापन तथा अनुगमन समितिले तयार पारी नगर कार्यपालिकामा पेश गर्नुपर्नेछ।

२४. कार्य सम्पादन मूल्यांकन र सजाय तथा पुरस्कार

(१) कार्य सम्पादन करार भएका कर्मचारीहरूको कार्य सम्पादन क्षमताको आधारमा मूल्यांकन गरि कार्य सम्पादनमा राम्रो नतिजा हासिल गर्ने कर्मचारीलाई पुरस्कृत गर्ने र कमजोर नतिजा हासिल गर्ने कर्मचारीलाई दण्डित गर्नुपर्दछ।

(२) कार्य सम्पादन सम्झौता मूल्यांकन, पुरस्कार र सजाय नगर कार्यपालिकाले तोके बमोजिम हुनेछ।

परिच्छेद ५

औषधी तथा स्वास्थ्य उपकरणको खरिद, भण्डारण र वितरण सम्बन्धी व्यवस्था

२५. वार्षिक खरिद योजना बनाउनु पर्ने:

स्थानीय स्वास्थ्य तथा सरसफाई कार्यविधि, २०७६

(१) आफ्नो क्षेत्रभित्र वार्षिक रूपमा आवश्यक पर्ने औषधि तथा स्वास्थ्य उपकरणको अनमान र खरिद गर्न वार्षिक खरिद योजना बनाई स्वीकृत गराउनु पर्नेछ।

(२) वार्षिक खरिद योजना स्वास्थ्य तथा सरसफाई शाखामा सहयोग खरिद एकाईले तयार गर्नेछ।

२६. औषधी तथा स्वास्थ्य उपकरण खरिद:

(१) औषधी तथा स्वास्थ्य उपकरणको खरिदका लागि नगरपालिका स्वास्थ्य तथा सरसफाई शाखाले प्रक्रिया अघि बढाउने छ।

(२) औषधी तथा स्वास्थ्य उपकरणको खरिद कार्यमा सार्वजनिक खरिद ऐन र विषयगत स्थानीय कानूनहरूको प्रावधान अनुसार गर्नुपर्नेछ।

२७. औषधी तथा स्वास्थ्य उपकरणको भण्डारण:

(१) खरिद गरिएको औषधी तथा स्वास्थ्य उपकरणको सुरक्षित भण्डारणको व्यवस्था नगरपालिका स्वास्थ्य तथा सरसफाई शाखाले मिलाउने छ।

(२) स्वास्थ्य उपकरण र औषधीको खरिद चौमासिक रूपमा गर्नुपर्नेछ तर तत्काल अति जरुरी देखिएका औषधी खरिदमा आवश्यकता अनुसार खरिद गर्न सकिनेछ।

(३) नगरपालिकाले खरिद गरेको उपकरण र औषधीको कुल परिमाण र मूल्य खरिद मितिले १५ दिनभित्र सार्वजनिक गर्नुपर्नेछ।

(४) सम्बन्धित स्वास्थ्य संस्थाले नगरपालिकाबाट प्राप्त गरेको उपकरण र औषधी तथा औषधी वितरण सम्बन्धी विस्तृत विवरण चौमासिक रूपमा सार्वजनिक गर्ने र सम्बन्धित वडा समिति मार्फत नगरपालिकामा बुझाउनु पर्नेछ।

परिच्छेद ६

स्वास्थ्य सेवाको न्यूनतम मूल्य र गुणस्तर, सामाजिक सुरक्षा अनुगमन सम्बन्धी व्यवस्था

२८. स्वास्थ्य सेवाको न्यूनतम मूल्य र गुणस्तर तोक्न सक्ने

(१) नगरपालिकाले स्थानियस्तरमा सञ्चालित चिकित्सकीय उत्पादन र स्वास्थ्य सेवाहरूको न्यूनतम मूल्य र गुणस्तर भए नभएको अनुगमन गरि सोअनुरूप कार्य गराउन निर्देशन दिनेछ।

२९. सामाजिक सुरक्षा कार्यक्रम संचालन तथा व्यवस्थापन

(१) नगरपालिकाले राष्ट्रिय र प्रादेशिक निति अनुसार स्वास्थ्य वीमा कार्यक्रम लाई प्रभावकारी रूपमा संचालन गर्न आवश्यक सहजिकरण जनचेतनाका कार्यक्रम तथा अभियानहरू संचालन तथा व्यवस्थापन गर्नेछ।

(२) आवश्यकता अनुसार अन्य सामाजिक सुरक्षा कार्यक्रमहरू निर्माण गरि संचालन तथा व्यवस्थापन गरिनेछ।

(३) अति विपन नागरिक, एकल महिला, जेष्ठ नागरिक, शारिरिक अशक्तता भएका व्यक्तिहरूका लागी उपचार कोष व्यवस्था गरि निति बनाई लागु गरिनेछ।

(४) नेपाल सरकारले तय गरेको निशुल्क स्वास्थ्य सेवा कार्यक्रमलाई प्रभावकारी बनाइने छ। आवश्यकता श्रोत साधनको आधारमा निशुल्क वितरण गर्ने औषधी थप गरिने छ।

(५) मानसिक रोग लगायत नसर्ने रोगहरूबाट हुने मृत्यु दरलाई कम गर्नको लागि निति बनाई लागु गरिने छ।

३०. सरसफाई र स्वच्छताको लागि अनुगमन तथा नियमन:

(१) स्वास्थ्य खानेपानी र खाद्यपर्दाथको गुणस्तर एवं वायु तथा ध्वनी प्रदुर्षण नियन्त्रण गर्न स्वास्थ्य तथा सरसफाई अनुगमन समितिले आवश्यक व्यवस्था मिलाउने छ।

(२) प्रदुर्षण बढाउने उद्योग संस्थान वा व्यक्तिलाई सोसम्बन्धी सचेत गराउन र सोबाट पर्न जाने हानी नोक्सानीको क्षतिपूर्ति गराउन सिफारिस गर्ने सक्नेछ।

(३) सिफारिस वमोजिम स्थानीय कार्यपालिकाले दण्ड जरिवाना तथा अन्य कारवाही सम्बन्धी व्यवस्था मिलाउन सक्नेछ।

(४) सबै नागरिकलाई सर्वसुलभ रूपमा स्वास्थ्य खानेपानीको पहुँच पुर्याउनका लागी निति बनाई लागु गरीनेछ।

परिच्छेद ७

महामारी रोकथाम फोहोरमैला व्यवस्थापन सम्बन्धी व्यवस्था

३१. रोग तथा रोगीहरूको अभिलेख राख्नुपर्ने

(१) स्थानीय स्तरमा कुनै नागरिकलाई सुरुवा रोग लागेमा सोको जानकारी २४ घण्टा भित्र नजिकको सामुदायिक, सरकारी स्वास्थ्य संस्था वा स्वास्थ्य स्वयंसेविकालाई टिपोट गराउनुपर्नेछ।

(२) कसैलाई नसर्ने रोग लागेमा सोको जानकारी ५ दिन भित्र नजिकको सामुदायिक, सरकारी स्वास्थ्य संस्था वा स्वास्थ्य स्वयंसेविकालाई टिपोट गराउनुपर्नेछ।

(३) टिपोट गराईएका रोगीहरूको विवरण सम्बन्धित स्वास्थ्य संस्थाहरूले मासिक रूपमा वडा समिति र नगरपालिकाको स्वास्थ्य सुचना प्रणालीमा दाखिला गराउनुपर्नेछ।

३२. महामारी रोकथाम तथा नियन्त्रण गर्न अभियान संचालन गर्नुपर्ने

(१) नगरपालिका स्तर र वडा स्तरमा महामारी नियन्त्रणको लागि Rapid Reponse Team गठन गरिने छ।

(२) स्थानीय स्तरमा रोगको महामारी फैलिएमा नगरपालिकाले सोको प्रभाव क्षेत्र निक्यौल गरी विद्यालयहरू बन्द गर्न, अस्थायी रूपमा बस्ती खाली गर्न वा अन्यन्त्रका सर्वसाधारणलाई भ्रमणमा प्रतिबन्ध समेत लगाउन सक्नेछ।

(३) यस्तो परिस्थितिमा महामारीबाट थप क्षति हुन नदिन आवश्यक सजकता अपनाउने, आवश्यक जनशक्ति परिचालन गर्ने र थप जनशक्तिको लागि छिमेकी स्थानीय सरकार, प्रदेश सरकार र संघीय सरकारमा अनुरोध गरी प्रभावकारी परिचालन गर्नुपर्नेछ।

३३. सूती, मदिरा तथा सूतीजन्य पदार्थको नियमन:

(१) सूती तथा मदिराजन्य पदार्थ बिक्री वितरणको लागि नगरपालिकाबाट छुट्टै अनुमति लिनुपर्नेछ।

(२) खाद्य पदार्थ बिक्री गर्ने पसलमा सुती तथा मदिराजन्य पदार्थ बिक्री वितरण गर्न बन्देज लगाइनेछ।

(३) सूती, मदिरा र लागुपदार्थजन्य बस्तुको बिक्री वितरण र प्रयोगमा नियन्त्रण गर्न निषेधित र खुल्ला क्षेत्रहरू नगरपालिकाले तोक्न सक्नेछ। विद्यालय, सरकारी कार्यालय, हाटबजार जस्ता क्षेत्रहरूको निश्चित दुरी तोकि धुम्पान र मदिरापान निषेध गरीनेछ।

(४) खाद्य पदार्थ सँगै सूती तथा मदिराजन्य पदार्थ बिक्री वितरण गरेमा, निषेधित क्षेत्रमा धुम्पान र मदिरा सेवन गरेमा स्थानीय प्रशासनको सहयोगमा नगरपालिकाले कारवाही गर्नसक्नेछ।

३४. सरसफाई सम्बन्धि कार्यक्रम तथा फोहोर मैला व्यवस्थापन:

(१) नगरपालिका स्वास्थ्य तथा सरसफाई शाखाले व्यक्तिगत, घरेलु तथा सामुदायिक सरसफाईका मापदण्ड तयार गरी प्रत्येक आर्थिक वर्षको पहिलो महिना भित्र कार्यपालिका बैठकबाट अनुमोदन गराउनुपर्नेछ।

(२) यसरी अनुमोदन भएको मापदण्डलाई वडा कार्यालय र स्वास्थ्य संस्थाले पुरुष अभियानकर्ता र महिला स्वयंसेविकाहरू परिचालन गरी सबै घर परिवार सम्म वितरण गर्ने छन।

(३) घर निर्माण गर्दा शौचालयको फोहोर व्यवस्थापन गर्ने विधि र घरेलु फोहोर बिसर्जन गर्ने स्थानको अनिवार्य व्यवस्था भएको हुनुपर्नेछ।

(४) एक परिवारको शौचालय, ढल र फोहोरमैला व्यवस्थित नभएको कारण अर्को परिवारमा हानी नोक्सानी पर्न गएमा सोको क्षतिपूर्ति हानी पूर्याउने परिवारले तिर्नु पर्नेछ, जथाभावी फाहोर गर्ने व्यक्ति वा संस्था बारे उचित सूचना प्रवाह गर्ने सुचकालाई पुरस्कार को व्यवस्था गरिनेछ।

(५) शहरी तथा अर्ध शहरी क्षेत्रमा निष्कासित फोहोरमैला पुनप्रयोग गरि कम्पोष्ट मल बनाइएको अवस्थामा नगर कार्यपालिकाले प्रोत्साहन रकम प्रदान गर्न सक्नेछ।

(६) सरसफाई सम्बन्धि कार्यक्रम तथा फोहोर मैला व्यवस्थापन सम्बन्धि अन्य कार्यविधि तथा निति तोकिए वमोजिम हुनेछ।

परिच्छेद ८

विविध

स्थानीय स्वास्थ्य तथा सरसफाई कार्यविधि, २०७६

१९

३५. प्राईभेट मेडिकल कलेज, अध्ययन संस्थान र ठुला अस्पताल सञ्चालनका लागि सिफारिस

(१) राष्ट्रिय र प्रादेशिक मापदण्ड अनुरूप निजीस्तरमा मेडिकल कलेज तथा स्वास्थ्य अध्ययन संस्थान, अस्पताल वा निदान केन्द्र स्थापनाका लागि सम्बन्धित वडा र नगरपालिका बाट सिफारिस लिनुपर्नेछ।

(२) उपदफा (१) बमोजिमको सिफारिस लिँदा बातावरणीय प्रभाव अध्ययन गरी स्थानीय स्तरमा पर्ने नकारात्मक प्रभावहरूको न्यूनीकरणका लागि र बजेट प्रस्ताव गरिएको हुनुपर्नेछ।

(३) सिफारिसका लागि नगरपालिका आर्थिक ऐनले तोके बमोजिमको राजश्व दस्तुर बुझाउनु पर्नेछ।

३६. राष्ट्रिय तथा प्रादेशिक अभियानलाई सघाउ पुर्याउनु पर्ने:

स्वास्थ्य सेवा सम्बन्धी राष्ट्रिय तथा अन्तरराष्ट्रिय मापदण्ड पुरा गर्न संघीय तथा प्रदेश सरकारले संचालन गरेको अभियानलाई नगरपालिका स्वास्थ्य तथा सरसफाई शाखाले समन्वय गर्नेछ।

३७. आमा समुह, धामी झाक्री र प्राकृतिक तथा परम्परागत सेवाको अभिलेख अद्यावधिक गरी तिनिहरूको क्रियाकलापलाई स्वास्थ्य तथा सरसफाई शाखाले अनुगमन र नियमन गर्नेछ।

३८. नगरपालिका क्षेत्र भित्र कार्यरत स्वास्थ्य र सरसफाई सम्बन्धी संस्थाहरूले आफ्नो प्रगति विवरण त्रैमासिक रूपमा नगरपालिकाको स्वास्थ्य तथा सरसफाई शाखा समक्ष बुझाउनुपर्नेछ।

३९. नगरपालिकाले आधारभूत स्वास्थ्य तथा सरसफाई सेवा प्रदान गर्नका लागि अन्य सरकारी निकाय, निजी व्यवसायी, सामाजिक संघ/संस्था, ट्रस्ट र व्यक्तिहरू सँग विभिन्न कार्यहरूका लागि साझेदारी गर्न सक्ने छ र तिनिहरूबाट औषधी, उपकरण, विशेषज्ञ सीपहरूको सहायता प्राप्त गर्न सक्नेछ।

४०. पुनरावेन: तोकिएको अधिकारीले गरेको सजायको आदेश उपर कानून बमोजिम पुनरावेदन लाग्नेछ।

४१. नियम बनाउने अधिकार:

(१) यस ऐनको उद्देश्य कार्यान्वयन गर्न नगरकार्यपालिकाले आवश्यक नियम बनाउन सक्नेछ।

(२) यस ऐनको कार्यान्वयनको लागि नगरकार्यपालिकाले आवश्यक निर्देशिका बनाई लागू गर्न सक्नेछ।

४२. संक्रमणकालीन व्यवस्था:

यस ऐनले तोकिए बमोजिम हुने भनी व्यवस्था गरेको काम नियमावली नआउँदा सम्म नगर कार्यपालिकाले गर्न सक्नेछ।

४३. बाधा अडकाउ फुकाउने अधिकार:

यस ऐनको उद्देश्य कार्यान्वयन गर्न कुनै बाधा अडकाउ परेमा नगरपालिकाले त्यस्तो बाधा अडकाउ हटाउन आदेश जारी गर्न सक्नेछ र त्यस्तो आदेश यसै ऐनमा परेसरह मानिनेछ। तर यस्तो आदेश नगर कार्यपालिकाले ६ महिनाभित्रमा अनुमोदन नगरेमा स्वतः निष्कृत हुनेछ।

४४. बचाउ र लागु नुहुने:

(१) यो ऐन वा यस ऐन अन्तरगत बनेका नियममा लेखिए जति कुरामा सोहि बमोजिम र नलेखिएको कुरामा प्रचलित कानून बमोजिम हुनेछ।

(२) संविधान सँग बाझिएको यस ऐनका दफा तथा उपदफाहरु बाझिएको हदसम्म स्वतः निष्कृत हुनेछ।

आज्ञाले

रुद्रप्रसाद न्यौपाने

प्रमुख प्रशासकीय अधिकृत